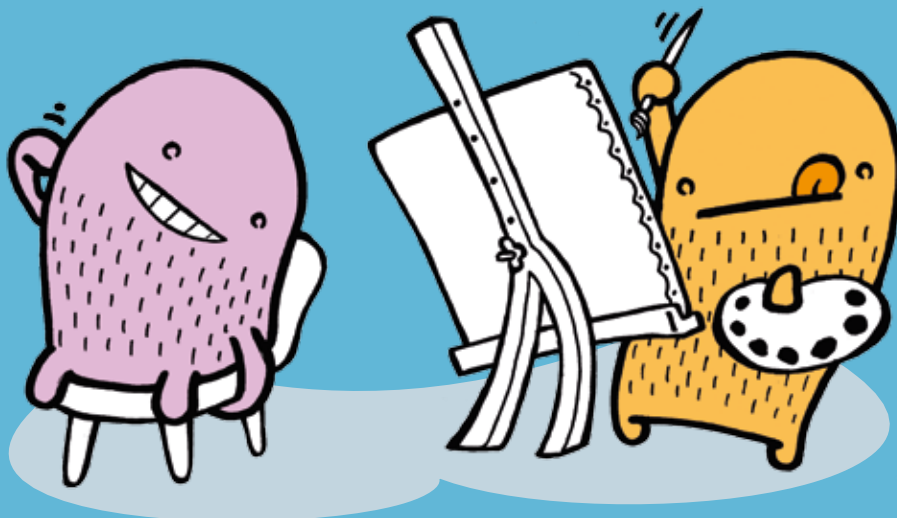
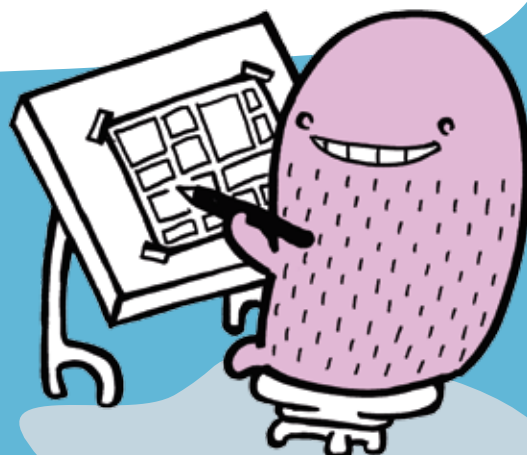
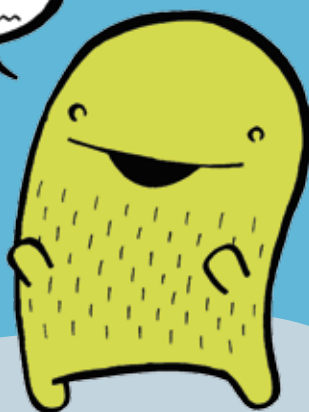

Kulturhandbok för läraren

Helsingfors kulturcentral

Helsingfors stad
Utbildningsverket

INNEHÅLL

Kultur till skolan	3
En verksamhet för hela skolan	3
Kulturfostran på tre olika nivåer	4
En kulturgrupp i skolan	6
Att planera kulturfostran	7
Exempel på hur man kan utforma en kulturplan	9
På väg mot en kulturell inlärningsmiljö	14
Hur gå vidare om man blir inspirerad av kultur	16
Nyttiga länkar och källtips	19

Kultur till skolan

EN VERKSAMHET FÖR HELA SKOLAN

Med hjälp av kulturföstran och kulturpedagogik kan man trygga en jämlik kulturundervisning i Helsingfors grundskolor, eftersom den berör varje barn och ungdom. I planen förverkligas idén om tillgänglighet: den främjar jämlikheten mellan helsingforslevarna genom att erbjuda dem möjligheter att delta i och uppleva kulturprogram oberoende av bakgrund, personliga egenskaper eller övriga omständigheter.

Genom planen blir skolans arbetsmetoder mångsidigare och elevernas olikheter kan beaktas på ett naturligt sätt. Med planen vill man också stöda nya inlärningsmiljöer och ge samarbetet mellan skolan och olika kulturaktörer en inramning. På det sättet blir de offentligt finansierade kulturtjänsterna mer tillgängliga för skoleleverna och för skolan.

Kulturföstran är ett gemensamt projekt för hela skolan. Målsättningen är att vägleda lärarna i alla ämnen i att utnyttja olika kulturmiljöer i sin undervisning; planen berör alltså inte enbart lektionerna i modersmål eller konst- och färdighetsämnena. Avsikten är inte att inkludera enstaka konstevenemang i lektionerna, utan att hitta metoder för kulturanknytning i läroplanen för varje läroämne och att komplettera läroämnenas innehåll med hjälp av kultur och konst.

Ämnesshelheterna i läroplanen uppmuntrar till en undervisning med ett helhetsperspektiv och en mångfacetterad behandling av olika teman utöver ämnesgränserna. Kulturföstran i skolan kan vara ett sätt att uppnå denna målsättning.

Med hjälp av kulturföstran kan man behandla teman, som ligger nära barnets och den ungas verklighet. Tid och utrymme ges även för reflektion kring uppväxt och utveckling, vilka är teman som inte alltid uppmärksammas tillräckligt i skolvärlden, men som främjar välmående och underlättar inlärning.

Varje grundskola i Helsingfors inkluderar kulturverksamhet och samarbete med konst- och kulturinrättningar i sin verksamhetsplan, som uppdateras årligen. I planen preciserar man också hur ämnesshelheterna förverkligas.

Årligen erbjuds varje elev kultur åtminstone på grundnivå, det vill säga kultur som upplevelse. Det har varje elev rätt till. Beroende på skolans och lärarnas resurser kan man även erbjuda mera. Man kan också göra riktade insatser till vissa årskurser under olika år och med varierande intensitet.

Även om skolans resurser är knappa, så finns det ett brett gratisutbud av kultur, som skolan kan ta del av.

Helsingfors kulturcentral erbjuder till exempel konstundervisning i serien 5 x 2 för lågstadielklasser och kulturkurser för högstadielklasser. De nationella kulturinstitutionerna erbjuder projektet Kulturens domäner, som är riktat till högstadierna. Många av museerna har fritt inträde för skolelever och även teatrarna erbjuder allt oftare publikarbete i olika former. Även biblioteket är en mångsidig samarbetspart, när det gäller kulturföstran.

KULTURFOSTRAN PÅ TRE OLIKA NIVÅER

När man gör upp en kulturplan beaktar man årskursnivån och målen för undervisningen. Man kan erbjuda kultur på tre olika sätt eller målsättningsnivåer: som *upplevelser*, som behandlas på ett känslomässigt plan, som *erfarenheter*, som inkluderar verksamhet eller som *delaktighet*, som kräver interaktion. Uppdelningen baserar sig på hur omfattande samt med vilken volym eller in-

tensitet kulturen erbjuder eleverna, samt på hur mycket resurser som finns till förfogande för att förverkliga planen.

Tredelningen baserar sig på fil.dr. Arto Tiihonen undersökning om upplevelsernas sociokulturella betydelser och deras samband med välfärden (Tiihonen 2009).

1. Kultur som upplevelse: elevens personliga upplevelse

Upplevelsenivån innebär minst ett evenemang för varje årskurs samt både förberedelser och efterhandsdiskussion i klassen tillsammans med den egna läraren. Evenemang på upplevelsenivån är lätta att förverkliga och kräver inte mycket resurser.

Kultur- och konstevenemang som ger upplevelser påverkar elevens personliga erfarenhetsvärld. Bearbetningen av upplevelsen behöver inte

alltid vara muntlig och kollektiv. Det är lika viktigt att bearbeta den självständigt med utrymme för elevens egna tankar, som att diskutera upplevelsen gemensamt och att uttrycka åsikter i grupp.

Det är viktigt att erbjuda eleven känslomässiga upplevelser, som kan öka trivseln i klassen och studiemotivationen. Upplevelserna kan leda till att elevens världsbild vidgas och till att viljan att utveckla sina egna färdigheter förstärks.

2. Kultur som erfarenhet: ökar elevens självförståelse och förståelse för omvärlden

På erfarenhetsnivån ingår för varje årskurs minst ett evenemang med därtillhörande bearbetning, till exempel genom ett möte med en kulturaktör eller genom en verkstad eller presentation. På erfarenhetsnivån ingår gärna minst två olika evenemang i varierande inlärningsmiljöer, där man granskar och bearbetar samma tema ur olika synvinklar.

Ett erfarenhetsbaserat kulturevenemang är alltid betydelsefullt för individen och ökar självinsikten och förståelsen för omvärlden. Förutom upplevelsen ingår det i erfarenheten att bearbeta den

till exempel i en verkstad eller i en diskussion, eller att granska ämnet ur flera synvinklar. Till erfarenhetsnivån hör aha-upplevelser samt tid för reflektion och insikter. Då kan man stöda uppbyggandet och utvecklandet av individualiteten och dryftandet av förhållandet mellan jaget och omvärlden.

Genom att bearbeta erfarenheten tillsammans motiverar man eleverna till samarbete och främjar gruppsamhörigheten, eftersom barn och unga i allmänhet är ivriga att diskutera då utgångspunkten är en personlig erfarenhet.

3. Kulturen som delaktighet: förmåga att påverka sitt eget och andras liv

Delaktighetsnivån innehåller flera evenemang och djupare bearbetning, samma tema behandlas ur många olika synvinklar och via olika inlärningsmiljöer. Resultatet är alltid något synligt och det bearbetas av eleverna själva, i form av en utställning, en portfolio, en föreställning el. dyl.

Kärnan i delaktigheten är insikten om att man kan påverka sitt eget och andras liv. På den här fördjupade nivån möter man och lyssnar till andra elever och vuxna, man deltar i interaktionen och fungerar tillsammans. Även den egna nyfikenheten och det egna uttrycket är en viktig del av denna nivå.

De egna påverkningsmöjligheterna ger den unga en känsla av att vara en del av samhället och motiverar henne eller honom till att delta i samhällsverksamhet. Via delaktigheten får skoleleven stoff från konsten och kulturen för att bygga upp sitt eget liv. Att bearbeta upplevelser och erfarenheter, som leder till egna kreativa idéer har en stor betydelse för utvecklingen av elevernas självkänsla och helhetspersonlighet. Med dessa element kan man också bygga upp ett allt mera välfungerande skolsamfund, som är tolerant och inkluderande.

Exempel: Kultur på tre olika nivåer

Exemplet är uppbyggt för att illustrera skillnader mellan de ovan presenterade nivåerna för kulturfostran. Det som skiljer nivåerna från varandra är tiden som används för helheterna och mängden av bearbetning av dem. I stället för nivå kan man också tala om volym eller intensitet.

UPPLEVELSENIVÅN: En guidning i en utställning ordnas för eleverna enligt ett utvalt tema i ett museum. Eleverna uppmanas att berätta om sina egna tankar och känslor vid tavlorna, att hitta sina respektive favoritverk, o.s.v.

ERFARENHETSNIVÅN: Eleverna deltar i en guidning i ett museum. Redan under guidningen förbereds eleverna inför en verkstad, där valda teman bearbetas efter guidningen. I verkstaden skapas verk som kan diskuteras även i skolan eller antecknas och analyseras t.ex. i en inlärningsdagbok.

DELAKTIGHETSNIVÅN: Eleverna deltar i en diskuterande guidning och träffar konstnären. De deltar i en serie verkstäder, som resulterar i en utställning med anknytning till temat och som eleverna själva har skapat. Man anordnar en vernissage och eleverna får själva presentera sina verk.

EN KULTURGRUPP I SKOLAN

Varje skola inkluderar kulturfostran i sin verksamhet på det sätt som passar skolan bäst. Man kan till exempel grunda en kulturgrupp, som hjälper rektorn och lärarkollegiet att planera kulturfostran. Man kan utse en intresserad lärare till ansvarig för kulturgruppen, till vilken förslagsvis 2-4 andra lärare och eventuellt ett par elevrepresentanter även kan höra. Kulturgruppen kan göra upp en plan för kulturfostran, men det är viktigt att hela skolan inkluderas i diskussionerna kring planen.

Kulturverksamheten i skolan kan också planeras i samarbete med elevkåren och föräldraföreningen. Eftersom det är viktigt att inkludera eleverna i planeringen, så kan det vara en god idé att inkludera elevkåren i arbetet. Alla elever i skolan kan inkluderas i kulturplaneringen, om man så vill. Man kan till exempel klassvis diskutera vilka teman och fenomen, som intresserar barnen och de unga eller diskutera vad kulturen är och kan vara. Elevernas idéer och synpunkter kan sedan behandlas i elevkåren eller i kulturgruppen. Genom att inkludera föräldraföreningen i planeringsarbetet ser man till att föräldrarna informeras om kulturprogrammet i skolan och man kan beakta föräldrarnas synpunkter.

Kulturkoordinatören är en kontaktperson

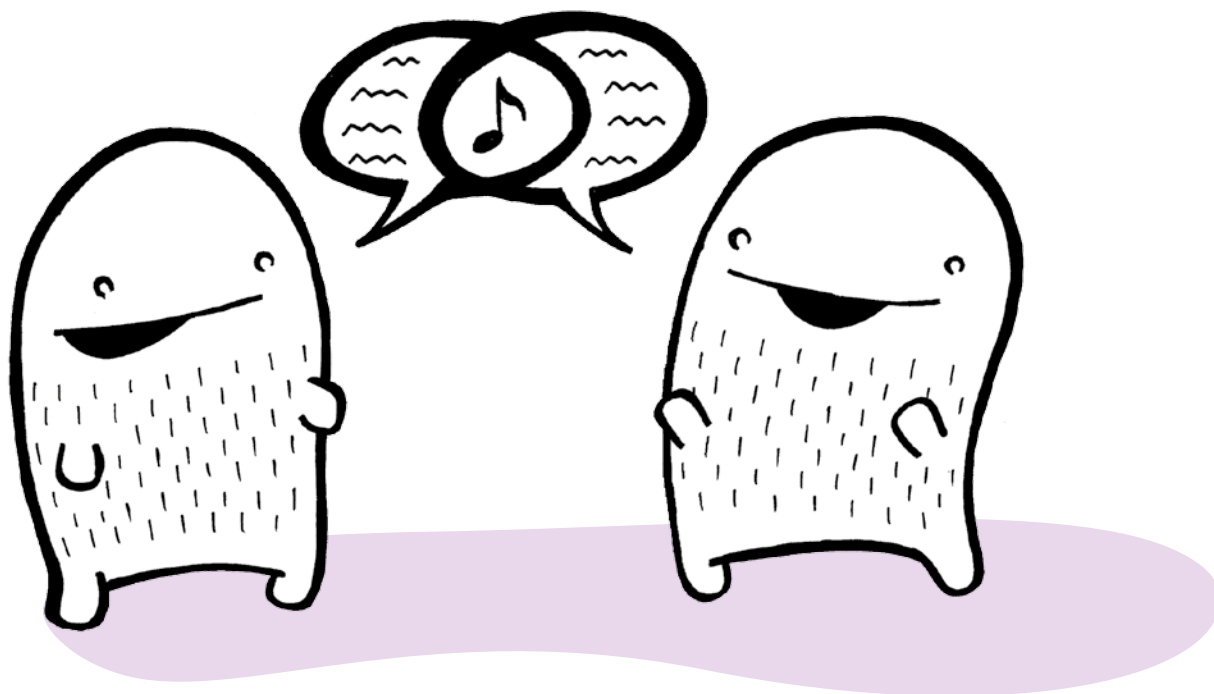
Skolan har en kulturkoordinator, som utses av rektorn eller lärarkollegiet. Kulturkoordinatören fungerar som en länk mellan kulturfältet och skolan. Helsingfors kulturcentral uppdaterar årligen kontaktuppgifterna till kulturkoordinatorerna och håller kontakt med dem gällande information om fortbildning och kulturutbud. Kulturkoordinatören förmedlar informationen till den egna skolan och till berörda lärare samt för fram kulturutbudet vid olika planeringsdagar och -möten.

Trots att uppgiften som kulturkoordinator kräver tid och engagemang från den enskilda lärarens sida, innebär den samtidigt en unik möjlighet att bekanta sig på djupet med kulturutbudet i Helsingfors och att knyta värdefulla samarbetskontakter.

Kulturagenter

Om skolan vill, så kan man utse kulturagenter. Det är elever, som elevkåren väljer bland sina medlemmar. Kulturagenterna får tillträde till olika kulturevenemang och de informerar sina kamrater om stadens kulturutbud. De kan också delta i förverkligandet av olika evenemang.

Kulturagenterna kan föra fram elevernas åsikter och önskemål i kulturplaneringen. På lågstadiet kan kulturagenternas verksamhet vara mera småskalig, medan de på högstadiet till exempel kan ordna evenemang och delta i producentkurser, etc.

ATT PLANERA KULTURFOSTRAN

Som grund för skolans kulturplan kan man använda ämnesshelheterna i läroplanen (t.ex. att växa som människa eller kulturidentitet och internationalitet) eller något separat tema, som behandlas ur flera synvinklar i olika läroämnen (t.ex. miljön, olika världsbilder, identitet och självkänsla el. dyl.) som bas för skolans kulturplan. Kultur och konst kan också integreras i de ämnesvisa läroplanerna, som mera fristående delar, som tangerar olika ämnesområden.

Det är lättast att inleda planeringen med ett tema som har valts tillsammans under ett lärarmöte och som definierar innehållet i de olika evenemang som väljs till kulturplanen. Skolans kulturgrupp kan för lärarmötet förbereda en uppsättning olika rubriker, som baserar sig på aktu-

ella program på stadens kulturinstitutioner. Den färskaste upplagan av *Lärarens Kulturkalender* eller webbplatsen kultus.fi fungerar som källor och redskap för planeringsarbetet. Skolornas kulturplanerare, som arbetar på Utbildningsverket, samt kulturcentralens och Annegårdens kulturplanerare och -producenter kan också i mån av möjlighet hjälpa till med starten. De kan presentera plock ur den kommande säsongens program eller erbjuda konsult hjälp till skolornas kulturgrupper.

Förutom det tematiska valet diskuterar skolan vilken infallsvinkel som är lämplig och möjlig för de olika grupperna: skall saker behandlas på upplevelse-, erfarenhets- eller delaktighetsnivå (se s. 4). Kulturplanen kan förverkligas utgå-

ende från olika mål i olika årskurser (t.ex. kan kultur erbjudas som upplevelse för åk 1-2, som erfarenhet för åk 3-6 och som delaktighet för åk 7-9) eller också helt fristående från årskurserna, men enligt förutsättningar och resurser i den enskilda klassen.

Kulturgruppen föreslår för lärarmötet hur kulturevenemangen koordineras med och integreras i ämneshelheterna och undervisningen. Diskussionerna och planeringen tar sin tid. Målet är att få alla läroämnen och alla lärare med på turvis och i mindre team förverkliga kulturplanen.

Det är bra för alla årskurser att använda inlärningsmiljöerna mångsidigt genom till exempel konst, kulturarv, media eller andra konstformer (se kreativa inlärningsmiljöer, s. 14). Exempel på

integrering av kreativa inlärningsmiljöer i olika läroämnen finns i nätbanken för lärare och kulturaktörer på adressen www.kultus.fi. Lärarna och kulturaktörerna kan i nätbanken kultus.fi även införa t.ex. beskrivningar av sitt samarbete, som inspiration och konkreta exempel för sina kolleger.

Då man gör upp planen bör man komma ihåg, att det hör till lärarens uppgifter att förbereda eleverna för kommande evenemang och att ordna diskussioner för analys och feedback efter evenemangen, så att evenemangen inte enbart förblir enskilda och lösryckta händelser. Man bör alltså reservera tillräckligt med utrymme och tid för detta i läsordningen. Man kan även använda skolans elektroniska verktyg, till exempel i inlärningsmiljön Fronter.

www.kultus.fi

Webbplatsen Kultus.fi, som upprätthålls av barnens konst- och kulturcenter Annegården, samlar ihop det aktuella kulturutbudet, som riktas till barn och unga i huvudstadsregionen. Informationen är klassificerad enligt åldersgrupp och konstform. På Kultus ges information om evenemang samt projekt för konst- och publikfostran, som är riktade till skolgrupper. På webbplatsen finns också information om utbildning och informationstillfällen för lärare.

Webbplatsen är ett centralt hjälpmedel för förverkligandet av kulturplanen. Kultus ger förslag för hur utbudet av olika konst- och kulturformer kan utnyttjas i undervisningen av olika läroämnen och ämneshelheter. Avsikten är att skolorna lätt skall hitta de evenemang som bäst stöder de ifrågavarande undervisningsbehoven. En konsert kan ge stöd för matematikstudierna, språkämnen eller historia kan få ett lyft av en teaterföreställning och naturvetenskapliga ämnen tangeras under en konstutställning. I framtiden kommer det att finnas en projektbank på Kultus, där skolorna kan spara tips om lyckade samarbetsprojekt, koncept eller metoder, som förverkligats i samarbete med olika konstaktörer.

Bland annat dessa ämnesshelheter i läroplanen kan användas som utgångspunkt för kulturplanen: att växa som människa, kulturidentitet och internationalitet, kommunikation och mediafärdigheter, interkulturell dialog och entreprenörsskap, ansvar för miljön, välfärd och hållbar utveckling, säkerhet och trafik, människan och teknologin.

Förslag till teman för kulturfostran (exemplen är tagna ur kulturcentralens tidigare teman för kulturkurser): Konst och verklighet, Hältemod och moral, Ärliga män – ärans kvinnor?, Form och mode, Världsalltets tjusning, Tidlösa passioner, Samhället i konsten, Arkitekturens formförändringar, Svart och vitt, Explosionsfara, Liv i berättelsen, Den präktiga människan, Dödens många ansikten, Jag vackra människa, Myt och legend, Rädslans värld, Ensamhet, Heliga onda värld, Disktursblues, Vems gator, vems stad?, Djur och människor, Undantagstillstånd – krig!, Ordlösa repliker, En lottovinst att födas i Finland?, Människorättsspel, Känslostormar, Sinnenas kraft, Vajande hjältar, Klimatkonst, Ett fönster mot himlen, Ung och lycklig?, Vem vill jag vara?

Exempel på hur man kan utforma en kulturplan

Följande exempel illustrerar hur man kan utforma eller gestalta en kulturplan. Det övergripande brett tolkade temat är *Kärlek och vänskap*, som ingår i ämnesshelheten Att växa som människa. Observera att det uttryckligen är fråga om olika exempel - inte om en statisk eller bindande helhetsmodell.

Planen görs upp för varje skolklass på upplevelse-, erfarenhets- eller delaktighetsnivå. Samma tema har delvis använts på olika nivåerna för att illustrera schemat i exemplet. Evenemangen har plockats från olika tidigare upplagor av *Kultus – Lärarens kulturkalender*, så de är tänkta att fungera som exempel och inspiration. (Det betyder att endel av evenemangerna och tjänsterna erbjuds fortfarande, men inte alla.)

Till planen kan även indikativt tilläggas hur mycket tid ett enskilt evenemang tar i anspråk. Det här varierar naturligtvis beroende på avståndet från varje skola till evenemangsplatsen. Tidsanvändningen bör inkludera även den tid som de lärarledda inledningspresentationerna och avslutande analysdiskussionerna upptar.

KULTUREN SOM UPPLEVELSE

I planen för upplevelsenivån finns minst ett evenemang per klass samt kulturaktörens eller lärarens introduktionspresentation och analysdiskussion i klassen

Tema: Kärlek och vänskap
Ämneshelhet: Att växa som människa

KLASSNIVÅ	EVENEMANG	PLATS	TID	LÄROÄMNE
Årskurs 1–4	Lågstadiebio: t.ex. Pelikanmannen	Lokalt kulturhus		modersmål, mofi, finska, bildkonst, musik
	5x2-konstundervisning: tema Av kärlek till konsten	Annegården eller lokalt kulturhus	hösten	musik, gymnastik, bildkonst, modersmål
	Tematisk motionsdag – Konstoriering: Offentliga konstverk	Skolans näromgivning	hösten	alla ämnen
	Självständighetsdagsfest	Skolan	december	alla ämnen
	Julfest enl. visst tema	Skolan	december	alla ämnen
	Film eller teaterpjäs med samma tema	biograf Orion el. lokal teater		olika ämnen
	Biblioteksbesök eller bokprat (åk 3)	Biblioteket		modersmål, mofi, finska
	5x2 konstundervisning: enligt temat	Annegården eller lokalt kulturhus	våren	modersmål, bildkonst, slöjd
hela skolan	Projektet Det mångkulturella feståret	Skolan	hela året	alla ämnen
	Vårfest enl. visst tema	Skolan	maj–juni	alla ämnen
				
Årskurs 5–6	Lågstadiebio: t.ex. Elina – som om jag inte fanns	Lokalt kulturhus		religion/livsåskådning, bildkonst, musik
	Utställningen Förtrollad av skönhet	Helsingfors Konstmuseum Tennispalatset		historia och samhällslära
	5x2-konstundervisning: tema Av kärlek till konsten	Annegården eller lokalt kulturhus	hösten	musik, gymnastik, bildkonst, modersmål
	Motionsdag: Konstoriering, objekt: offentliga konstverk	Skolans näromgivning	hösten	alla ämnen
	Julfest enl. visst tema	Skolan	december	alla ämnen
	Självständighetsdagsfest	Skolan	december	alla ämnen

KLASSNIVÅ	EVENEMANG	PLATS	TID	LÄROÄMNE
Årskurs 5–6	5x2-konstundervisning: tema Av kärlek till konsten	Annegården eller lokalt kulturhus	våren	slöjd, gymnastik, bildkonst, modersmål
åk 4	Lågstadiebio: t.ex. Stormen	Lokalt kulturhus	våren	biologi och geografi
åk 5–9	Historisk tidsresa	utanför skolan	maj	alla ämnen
hela skolan	I Engels fotspår, rundvandring	Senatstorget, stadsmuseet		alla ämnen
	Projektet Det mångkulturella feståret	Skolan	hela året	alla ämnen
	Vårfest enl. visst tema	Skolan	maj-juni	alla ämnen
.....				
Årskurs 7–9	Nationaloperans repetitioner	Finlands Nationalopera	vintern	musik, bildkonst, gymnastik, språkunderv.
åk 7	Informationssökning kring ett tema	Biblioteket	våren	alla ämnen eller ett visst ämne
åk 9	Gratis guidning med gratis transport	Helsingfors konstmuseum	hösten	alla ämnen, kan skraddarsys
	Högstadiebio: t.ex. Förbjuden frukt	Lokalt kulturhus	hösten	hälsokunskap, biologi, religion/ livsåskådning
	Tematisk motionsdag – Konstoriering: Offentliga konstverk	Skolans näromgivning	våren	alla ämnen
	Julfest	Skolan		alla ämnen
	Babel-verkstäder på Helsingfors konstmuseum	Helsingfors Konstmuseum Tennispalatset		engelska, bildkonst
hela skolan	Projektet Det mångkulturella feståret	Skolan	hela året	alla ämnen
	t.ex. Dansteater Raatikko: Cirkus Warvas	Stoa		gymnastik, modersmål, matematik, fysik
	Vårfest	Skolan	maj-juni	alla ämnen
	”Kultur i skolan” – verkstäder med konstnär	Skolan		olika ämnen

KULTUREN SOM ERFARENHET

På erfarenhetsnivån granskar man samma tema via minst två evenemang eller synvinklar och de bearbetas till exempel i verkstäder, genom introducerande presentationer, via pedagogiskt material o. dyl.

KULTUREN SOM ERFARENHET	EVENEMANG	PLATS	TID	LÄROÄMNE
Årskurs 1–4	Verkstad med Kultur i skolan – konstnär	skolan	hösten	olika ämnen
	Lågstadiebio: t.ex. Äppeltjuvarna	Lokalt kulturhus		modersmål, bildkonst, musik
åk 3–4	Guidning + besök i verkstaden Vintti	Nationalmuseet		historia, bildkonst, modersmål
	Utställning med verkstad	Ateneum eller Kiasma		alla ämnen, kan skraddarsys
Årskurs 7–9	PojkarPojkar	Teater Rollo beställs till skolan	hösten	religion/livsåskådning, hälsokunskap, gymnastik
	Lågstadiebio: t.ex. Vargens sommar	Lokalt kulturhus	hösten	biologi
	Teaterpjäs plus dramaverkstad	Med DOT r.f. i skolan		modersmål, olika ämnen
	Verkstaden Depressionstidens spartips	Helsingfors stadsmuseum	oktober	historia, modersmål
Årskurs 7–9	Film: t.ex. A Beautiful Mind	Biografen och Skolbio	våren	matematik, modersmål
	Besök och verkstad med seriekonst	Finlands seriecentrum och skolan	mars	matematik, modersmål, mofi, finska, livsåskådning, religion
	Kulturens domäner: Besök på en nationell kulturinstitution	En av 9 institutioner		samhällslära, historia, modersmål, språk
	Högstadiets biodag: t.ex. Vad blev det av oss?	Lokalt kulturhus	oktober	religion/livsåskådning, modersmål
åk 9	Gratis guidning och transport	Helsingfors Konstmuseum	hösten	kan skraddarsys enligt ämne

KULTUREN SOM DELAKTIGHET

På delaktighetsnivån finns flera evenemang per klass och samma tema behandlas ur olika synvinklar i olika inlärningsmiljöer. Resultatet är alltid synligt och består av något som eleverna själv har bearbetat, t.ex. en utställning i skolan eller i närbiblioteket, en föreställning till en skolfest eller en portfolie som följer ett gemensamt tema till skolans webbplats.

KULTUR SOM DELAKTIGHET	EVENEMANG	PLATS	TID	LÄROÄMNE
Årskurs 1–4	Kultur i skolan el. Möt författaren!-projekt	Skolan	höst/vår	Samarbete med flera lärare
	Kinestetiska språkverkstäder	Zodiak – nya danscentret och skolan		gymnastik, modersmål, finska, mofi
	Eller/och Skolans gemensamma kultur-/konstdag	Skolan	höst/ vår	alla ämnen
.....				
Årskurs 5–6	Kultur i skolan el. Möt författaren!-projekt	Skolan	vår-höst	Samarbete mellan flera lärare
	Skoloperan Solrosor	Finlands Nationalopera och skolan	höst	musik, bildkonst, historia, mofi, finska
	Eller/och Skolans gemensamma kultur-/konstdag	Skolan	höst/ vår	alla ämnen
.....				
Årskurs 7–9	Kultur i skolan el. Möt författaren!-projekt	Skolan	höst/vår	Samarbete mellan flera lärare
	Kulturkurs enligt tema	I samarbete med kulturcentralen	höst/ vår	samarbete mellan flera lärare enl. kulturkursens tema och innehåll
	Eller/och Skolans gemensamma kultur-/konstdag med olika verkstäder	Skolan	våren	alla ämnen
åk 9	Gratis guidning med transporter	Helsingfors Konstmuseum	hösten	kan skräddarsys enligt ämne

PÅ VÄG MOT EN KULTURELL INLÄRNINGSMILJÖ

Det tar tid att integrera kulturplanen i skolmiljön. Det handlar om ett nytänkande kring skolvardagen och för att uppnå ett lyckat slutresultat krävs både positiv attityd och olika insatser från såväl rektorn och lärarkollegiet. Det är viktigt att skapa ett positivt diskussionsklimat mellan kollegerna och en flexibel attityd i skolvardagen. Evenemangen försiggår inte alltid på den rätta eller optimala lektionen och de räcker inte exakt lika länge som lektionen. När man förflyttar sig från skolan krävs det flexibilitet och samarbete för att genomförandet ska lyckas.

Om avvikelser från läsordningen känns främmande för den egna skolan, lönar det sig att börja med experiment i liten skala. Ofta ökar aptiten medan man äter: då man uppnår små

framgångar, vill man göra mera. Då tillvägagångssätten blir bekanta, blir de lättare att förverkliga. När eleverna blir ivriga och det uppstår diskussion i klassen eller när det uppstår positiv gruppdynamik och eleverna visar tecken på helt nya sidor och förmågor, då börjar planen fungera.

Läraren behöver inte veta och kunna allt på förhand. Även läraren kan se kulturförstran som en möjlighet till inläring, inspiration och utveckling. I början av projektet ordnas fortbildning för rektorer, lärare och kulturaktörer. Målet är att sammanföra skolan med kulturfältet och ordna fortbildning, så att samarbetsparterna kan träffas och diskutera, varvid samarbetet underlättas och utvecklas.

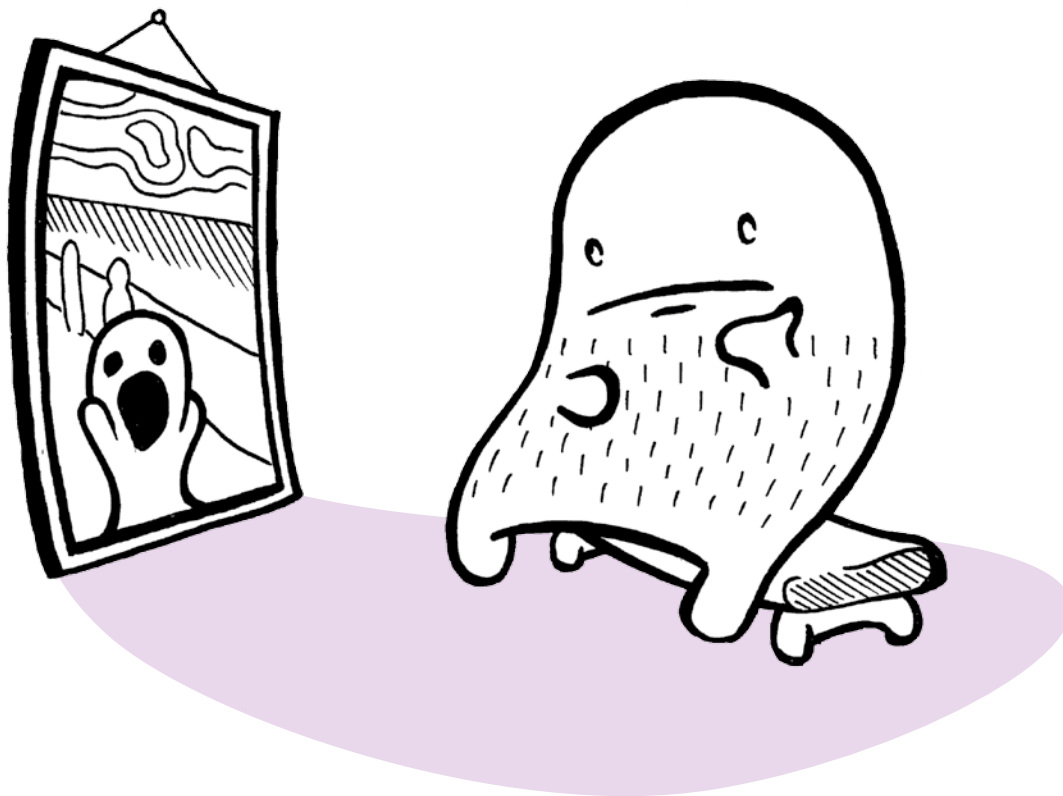
Andra aspekter på kulturföstran

Man kan utvidga undervisningen till att omfatta olika aspekter gällande växandet som människa och bearbetningen av identitetsfrågor. Det faller sig naturligt att bearbeta olika fenomen via kulturupplevelser, som kan öka välmåendet och främja inläringen. Kulturupplevelser fördjupar inläringen av vilket läroämne som helst, förstärker elevens självkänsla, erbjuder nya inspirerande uttryckssätt och uppmuntrar till socialt umgänge. Vare sig undervisningsnivån är upplevelse, erfarenhet eller delaktighet, är det bra att i undervisningen minnas och inkludera följande tre infallsvinklar:

KÄNSLA – Eleven har rätt till sina känslor och kan gärna uppmuntras att uttrycka dem på olika sätt. Man kan uppmuntra eleven att identifiera och formulera sina egna känslor och tankar. Det är bra att även ge utrymme för nonverbal bearbetning av känslor.

KROPPSLIGHET – Människan är en helhet, som består av både huvud och kropp. Kroppen och dess dimensioner eller gränser kan diskuteras och man kan fästa uppmärksamhet vid dem; kroppslig närvaro är till exempel händighet samt sambandet mellan rörelse och tanke. Kroppslighet är även sådana ”osynliga” faktorer som närvaro eller koncentration. Till kroppsligheten anknyts såväl förhållandet mellan jaget och omgivningen som skillnaderna mellan den fysiska och den virtuella världen.

KONFRONTATION – Konfrontationer är viktiga; via dem lär man sig lyssna till sig själv och till andra. Via växelverkan kan man lära sig att fungera tillsammans samt att tolerera och uppskatta olikhet. Man kan gestalta sin egen plats i helheten just via olika former av möten och konfrontationer.

HUR GÅR MAN VIDARE OM MAN BLIR INSPIRERAD AV KONST OCH KULTUR?

Skolorna kan utnyttja det nätverk av lokala aktörer, som erbjuder tjänster för fritiden genom olika projekt som sker inom ramen för skoldagen. Flera aktörer kan vara villiga att göra kultur- och inlärningsprojekt tillsammans med skolorna. Genom att kontakta områdets ungdomsgårdar, bibliotek, kulturhus, idrotts- och fritidsorganisationer, föreningar och övriga allmännyttiga samfund kan man fråga efter möjligheter för gemensamma projekt. Finansiering för skolornas kulturprojekt kan ansökas på flera håll, till exempel ur Utbildningsstyrelsens anslag för *Utvecklandet av inlärningsmiljöer* eller Svenska kulturfondens bidrag för *Kultur i skolan*. Information om understöd och bidrag från olika kulturfonder och -stiftelser finns även på nätaadressen fyrk.luckan.fi

Om barnet eller den unga blir intresserad av en viss kulturform, finns det flera olika möjligheter i Helsingfors att fortsätta att idka kultur eller konst även på fritiden. I de flesta stadsdelar står olika konst-, kultur- och motionshobbyer till buds. Fritidsaktiviteter erbjuds bland annat av biblioteken, ungdomsgårdarna, lekparkerna, olika konstläroanstalter, föreningar samt av idrottsverket och församlingarna. Även i skolutrymmena förekommer olika klubb- och fritidsaktiviteter under eftermiddags- och kvällstid, se till exempel information om eftermiddagsverksamhet på www.sydkusten.fi

Ungdomscentralen har olika kulturbetonade verksamhetsställen där man kan idka svensk- eller finskspråkig musik, teater, bildkonst, hantverk

och dans. Ungdomsgårdarna erbjuder även möjligheter för naturupplevelser och motion. Dessutom kan ungdomarna förverkliga egna idéer på olika sätt. Konst- och färdighetsfostran stöder de ungas långsiktiga verksamhet inom den visuella färdighetens och konstens värld. De ungas verksamhet och arbeten uppmärksammas som mindre eller större evenemang och projekt, produktioner, utställningar och konserter både i förorterna och i stadens centrum. Det svenska informations- och kulturcentret Luckan på Simonsgatan erbjuder via UngInfo ungdomshandledning, evenemang och verkstäder för unga.

Idrottsverket anordnar – ofta tillsammans med idrottsföreningarna – mångsidig handledd motionsverksamhet huvudsakligen under skolornas sommarlov. För årskurs 3-6 ordnas även motionsinriktad eftermiddagsverksamhet tillsammans med idrottsföreningarna. Idrottsverket har i experimentsyfte startat projektet FunAction för ungdomar i åldern 13–17 i östra Helsingfors; var och en kan välja en lämplig motionsgren ur timutbudet enligt egen tidtabell, och man kan delta i timmarna med ett motionspass utan förhandsanmälan. FunAction-evenemang anordnas under skolornas lov och för elever i de högre årskurserna ordnas även egna aktivitetsdagar. För elever i de lägre årskurserna står olika motionsinriktade eftermiddagsklubbar till buds.

Stadsbiblioteket erbjuder olika slag av fritidsverksamhet för barn och unga. Utbudet innehåller underhållning och konst i många former: böcker, musik, filmer, tidningar, spel och utställningar. I flera bibliotek erbjuds även klubbverksamhet och evenemang, till exempel brädspelsklubbar, bokcirklar, ordkonstverkstäder, Guitarrörelser eller dockteaterföreställningar. I biblioteken kan barn och unga skapa egna utställningar, framföra teater eller hålla konserter, om

man kommer överens om dessa på förhand. Det finns alltid någon vuxen på plats i biblioteket. Man kan fråga personalen om saker som man funderar på, och de har också kännedom om kulturbranschen. Biblioteket är i främsta hand en öppen och trygg plats, dit man kan komma för att fördriva tiden ensam eller med vänner – och där kan man även skapa nya bekantskaper. Barn och unga får vistas i biblioteket på egna villkor, antingen aktiva eller stillsamma, tillsammans eller ensamma. Biblioteken hittas på nätet på adressen www.lib.hel.fi/sv-FI/

Helsingfors kulturcentral erbjuder gratis skolsamarbete för alla skolor i Helsingfors. Konstundervisningen i serien 5x2 är riktad till de lägre årskurserna och sker i små grupper, där man under tio lektioner bekantar sig med en viss konstform. Kulturkurserna är riktade till de högre årskurserna. De är tematiska kurshelheter, där man behandlar ett tema mångsidigt via konstevenemang, verkstäder och expertföreläsningar. Därutöver anordnar Annegården utställningar som är riktade till barn och unga och erbjuder även avgiftsbelagd konstundervisning för fritiden. Caisa erbjuder skolorna interkulturella verkstäder och de regionala kulturhusen Gamlasgården, Malms kulturhus, Stoa och Nordhuset erbjuder bl.a. filmserier och mångsidiga teater-, dans- och musikföreställningar för barn och unga. Kulturcentralen ordnar kulturkoordinatorträffar i början av varje höst- och vårtermin och kan vid behov även erbjuda stöd och idéer för kulturplaneringen.

Konst och kultur kan idkas långsiktigt i olika musikinstitut, bildkonst-, cirkus-, teater-, dans- och ordkonstskolor. Grundutbildning inom konst innebär målinriktad, långsiktig och djupgående konstundervisning enligt Undervisnings- och kulturministeriets samt stadens kriterier. Detta erbjuds inom olika konstformer i flera olika läroinrättningar och på verksamhetspunkter. Man kan

ha nytta av ett betyg i en grundutbildning inom konst (till exempel slutexamen från ett musikinstitut eller en dansskola), om man vill fortsätta med yrkesinriktade studier inom ifrågavarande konstform.

Kulturinstitutionerna – museerna, teatrarna och orkestrarna – erbjuder olika korta verkstäder och kurser, även under veckoslut. Helsingfors mångsidiga föreställnings- och evenemangsutbud, från teaterfestivaler till rockkonserter och från filmer till utställningar och dansuppvisningar, erbjuder en arena för den aktiva och ivriga. Det finns någonting för varje dag, också utbud som är gratis. Barn och unga har beaktats på många håll: Många museer har fritt inträde för barn och unga under 18 år och teatrarna erbjuder också olika förmånskort eller förmånligare biljetter för unga.

Ytterligare information om möjligheter att utöva konst och kultur samt om aktuella kulturevenemang och överhuvudtaget om kulturaktörer med kontaktpersoner finns samlad i häftet *Lärares kulturkalender* som årligen delas ut till skolorna, samt på adressen www.kultus.fi. Dessutom lönar

det sig följa med anslagstavlor, tidningsannonsering, evenemangskalendrar, broschyrer samt olika konstaktörers webbplatser.

Luckan r.f. är ett svenskspråkigt informations- och kulturcentrum med bland annat alla svenskspråkiga nationella dagstidningar och många tidskrifter. För barn och unga erbjuder Luckan kulturevenemang, som enkelt kan sammankopplas med olika ämnen. Olika mindre verkstäder kan planeras i samarbete med lärarna. www.luckan.fi

Den nya nättjänsten **Kulturforum.fi** <http://kulturforum.fi> ger en överblick av kulturfältets aktörer från olika konstbranscher och av det aktuella utbudet. Forumet är skapat av det kulturnätverket Produforum som också erbjuder sidan Kulturjobb i Finland på Facebook. Där kan man informera om jobb eller uppdrag men också erbjuda sin kompetens. Genom att prenumerera på Kulturpost.fi <http://kulturpost.fi> får man information om de konstbranscher man är intresserad av, och t.ex. Luckans veckobrev.

Kulturstaden Helsingfors inom räckhåll för skolorna

Helsingfors är en mångsidig konst- och kulturstad. Helsingfors kulturella rikedom formas av flera sociala, kulturella och etniska bakgrundsfaktorer samt av många slags livsstilar. I stadens kulturutbud finns det å ena sidan kulturformer som baserar sig på olika kulturtraditioner och å andra sidan urbana kulturformer för den digitala tidsåldern. Kultur- och konstinrättningarna, skolorna, samfunden och organisationerna öppnar sina dörrar, så att man kan bekanta sig med de mest olika livsstilar, estetiker, konstformer och världsbilder. I finländskt perspektiv har Helsingfors ett brett kulturutbud för barn och unga, man kan både uppleva och utöva kultur. Genom mångsidiga möten i vardagen och genom de kreativa verksamhetsmiljöerna förstärks barnens och de ungas erfarenheter av sig själva som unika och viktiga kulturaktörer.

Nyttiga länkar och källtips för kulturplanering

www.kultus.fi

Webbplatsen Kultus.fi, som upprätthålls av barnens konst- och kulturcenter Annegården, samlar ihop det aktuella kulturutbudet, som riktar till barn och unga i huvudstadsregionen. Informationen är klassificerad enligt åldersgrupp och konstform. På Kultus ges information om evenemang samt projekt för konst- och publikfostran, som är riktade till skolgrupper. På webbplatsen finns också information om utbildning och informationstillfällen för lärare.

Webbplatsen är ett centralt hjälpmedel för förverkligandet av kulturplanen. Kultus ger förslag för hur utbudet av olika konst- och kulturformer kan utnyttjas i undervisningen av olika läroämnen och ämnesshelheter. Avsikten är att skolorna lätt skall hitta de evenemang som bäst stöder de ifrågasvarande undervisningsbehoven. I framtiden kommer det att finnas en projektbank på Kultus, där skolorna kan spara tips om lyckade samarbetsprojekt, koncept eller metoder, som förverkligats i samarbete med olika konstaktörer.

www.kirkou.fi

KIRKOU (biblioteket, skolan och skolbiblioteket) är ett projekt med syfte att utveckla samarbetet mellan utbildnings- och biblioteksverksamheten. Målsättningarna är:

1. Att utforma en plan för undervisningen i biblioteksanvändning, datahantering och litteratur samt att utveckla den regionala samarbetsmodellen.
2. Att planera undervisning för personalgrupperna och att utveckla nätmaterialen
3. Att utveckla skolbiblioteken

Lärarna och bibliotekspersonalen har i samarbete skapat material för bokpratsverksamheten och undervisning för färdigheter

www.festar-juhlavuosi.info

Det Mångkulturella Feståret öppnar dörren mot högtider och traditioner från olika kultursfärer och religioner, genom delaktighet, upplevelser, drama och konkret arbete med händerna. Kultur och traditioner står i fokus - inte religionsutövning. Projektet ingår i UNESCO- skolnätet i Finland.

www.kulturfonden.fi

Kultur i skolan är Svenska kulturfondens verksamhet, där man erbjuder kulturpaket, dvs besök av konstnärer, som kan arbeta i skolor i tio timmar. Ansökningarna görs elektroniskt och ansökningstiden är fortlöpande.

http://kulturforum.fi

Erbjuder info om kulturfältets aktörer och kulturutbudet. Läraren kan till exempel utarbeta kulturfrågesporter för eleverna, som söker svaren på forumet och som samtidigt får en överblick av kulturfältet. Kulturforum.fi är skapat av kulturnätverket Produforum som också erbjuder sidan Kulturjobb i Finland på Facebook. I tillägg finns också ett häfte med presentationer av konstnärer som vill jobba på skola, daghem eller inom vården.

www.liikkeelleymparisto.fi (på finska)

"Framåt!" ("Liikkeelle!") är ett finskt projekt för utveckling av inlärningsmiljöer. Det är en nättjänst för ett nytt slag av utforskande och samarbetsbetonad inläring med läroplanen som utgångspunkt.

Evenemangsproducent

– **Handledarens arbetsbok** (på finska)
nk.hel.fi/tiedostot/aineistot/tapahtumatuottaja_netti.pdf
 Konkreta exempel på metoder för att utveckla kulturagentverksamheten.

MUSEERNAS INLÄRNINGSMATERIAL

Helsingfors historia och kulturarv:
www.helsingforsstadsmuseum.fi/undervisningstjanster

Skulptursökning:
www.taidemuseo.fi/svenska/veisto/index.html

Naturvetenskapliga museets läromaterial
<http://www.luomus.fi/svenska/nhm/lararna/elev-uppgifter/index.htm>

FILM OCH MEDIEFOSTRAN

Finlandssvenskt filmcentrum rf
www.filmcentrum.fi

Skolbio
<http://www.koulukino.fi/index.php?lang=sve>

Vetamix – Yles svenska nättjänst för lärare
vetamix.yle.fi

Tidningen i skolan
www.tidningeniskolan.fi

Utbildningsradion i Sverige
www.ur.se

Yles TV-tjänst för lärare (på finska)
opettajatv.yle.fi/

Mediafostran (på finska)
www.mediametka.fi/

Tidningarnas förbund
<http://www.sanomalehdet.fi/?l=sv&s=1>

Satu ry – Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat ry (på finska)
www.satu.fi/

DRAMATIK, PJÄSER

Labbet – finlandssvensk dramatik, gratis pjäsbank
www.labbet.fi

Nordic Drama Corner
www.dramacorner.fi

Drama- och teaterundervisning i Finland, FIDEA
www.fideahomepage.org

Föreningen för Drama och Teater, DOT r.f.
 – **bl.a dramapedagoger**
www.dotdot.fi

Kritiikkiportti
www.kritiikkiportti.fi/Etusivu.aspx

FORMGIVNING

Designmuseet
www.designmuseo.fi

ORDKONST OCH LITTERATUR

Helmet – bibliotekens söktjänst
www.helmet.fi

Läscentrum – bl.a. författarbesök
www.lukukeskus.fi/svenska

Ord i tiden – författarinfo för unga
www.orditiden.fi

Syd kustens ordkonstportal
www.ordkonst.fi

Ordkonst i Finland
www.sanataide.fi

Barnens bibliotek
www.barnensbibliotek.se

RECENSIONER

Skenet
www.skenet.fi

SERIEKONST

Serieportal

<http://seriewikin.serieframjandet.se>

Sarjakuvan Tekowiki (på finska)

www.sarjakuvanteko.fi

Worldcomics (på engelska)

www.worldcomics.fi/

CIRCUS

Informationscentralen för cirkus i Finland

www.sirkusinfo.fi

HELSINGFORS STADS ÄMBETSVRK

Helsingfors stadsbibliotek

www.lib.hel.fi

Helsingfors Idrottsverk

www.hel.fi/liikunta

Helsingfors ungdomscentral

www.nuoriso.hel.fi

Helsingfors stad Konstmuseet Tennispalatset

www.helsingforskonstmuseum.fi

Helsingfors stad Konstmuseet Mejlans

www.helsingforskonstmuseum.fi

Helsingfors stadsmuseum

www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsingfors kulturcentral

www.kulttuuri.hel.fi

PUBLIKARBETE I HELSINGFORS

ERBJUDER BL.A.

Annegårdens konstcentrum för barn och unga

www.kulttuuri.hel.fi/annantalo

Ateneum

www.ateneum.fi

Helsingfors stad Konstmuseet

Tennispalatset/ Mejlans

www.hel.fi/wps/portal/Taidemuseo

Kulturens domäner

– de nationella kulturinstitutionerna

www.kulttuurinlaajakaista.fi

Luckan – det svenska info- och kulturcentret, med bl.a. UngInfo

www.luckan.fi

LUST

– Långsiktig utveckling av svenskspråkig teater

www.lust.fi

Museet för nutidskonst Kiasma

www.kiasma.fi

Nationalteatern

www.kansallisteatteri.fi

Nationalmuseum

<http://www.nba.fi/fi/skm>

Operan

www.ooppera.fi

Produforum – det fria kulturfältets nätverk

www.produforum.fi

Sinebrychoffs konstmuseum

www.sinebrychoffintaidemuseo.fi

Stadsteatern

www.hkt.fi

Svenska litteratursällskapet

www.sls.fi

Svenska Teatern

www.svenskateatern.fi

Unga Teatern

www.ungateatern.fi

Teater VIIRUS

www.viirus.fi

Zodiak – Centret för ny dans

www.zodiak.fi

TILL STÖD FÖR KONST- OCH KULTURFOSTRAN

Barnkulturnätverket Aladdins lampa

<http://www.taikalamppu.fi/index.php/pasvenska>
<http://www.taikalamppu.fi/index.php/menetelma-eoppaat> (på finska)

Uleåborgs stads modellplan för kulturföstran, klasserna 1–9 (på finska)

www.kulttuurivalve.fi

Borgström Britt-Marie (2003). *Tidsresan – Lek och fantasi som pedagogisk metod*. Nordiska museets förlag.

Dahl-Tallgren Nina (2011). *Publiken i huvudrollen*. En introduktion i publikarbete. Scriptum.

Hägerström Sofie, Schulman Vera (2006). *Rum – en bok om arkitektur och samhällsplanering*. Utbildningsstyrelsens publikationer.

Harju-Luukkainen Heidi, Slotte Jolin, Surakka Piia (2011). *En fjäder i hatten. Målinriktade dramaövningar för skolelever*. Folkhälsan.

Owens Allan, Barber Keith (2006). *Dramakompassen*. Draamatyö.

Roos Sjöberg, Jeanette (2000). *I gränslandet mellan scen och publik. Nycklar till teater med drama som metod*. Dalateatern.

Sydskustens landskapsförbund (2010). *Ordkonst – alla har fantasi*.